

Krajewski, Mirosław

Rola i zadania Seminarium Doktoranckiego Towarzystwa Naukowego Płockiego w kształceniu kadr dla regionu

---

Notatki Płockie 47/3-192, 31-35

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ROLA I ZADANIA SEMINARIUM DOKTORANCKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO PŁOCKIEGO W KSZTAŁCENIU KADR DLA REGIONU

Nasze krótkie rozważania od Seminarium Doktoranckim przy Towarzystwie Naukowym Płockim rozpoczniemy od kilku uwag terminologicznych. Określenie pierwszego stopnia naukowego - doktora pochodzi od łacińskiego słowa **doctor**, co znaczy - nauczyciel albo mistrz. Doktor to stopień naukowy nadawany przez uczelnie wyższe typu akademickiego oraz uprawnione do tego instytuty nauk po zdaniu przewidzianych egzaminów, napisaniu rozprawy doktorskiej, często zwanej dystertacją oraz jej publicznej obronie¹.

Jak przystało na tekst mający mieć znamiona naukowości, należy nieco szerzej spojrzeć na wszystko, co pochodzi i co wiąże się z tym słowem. Z pewnością obocznością słowa doktor są m.in.: *doktorat*, *doktorant*, *doktorski*, *doktorancki* itp. Pierwsze z nich, tj. *doktorat*, dotyczy procesu zdobywania stopnia naukowego doktora. *Doktorant* zaś to potocznie nazywana osoba uczestnicząca w posiedzeniach, czy też zajęciach seminarium, bądź studium doktoranckiego. W istocie jednak doktorantem powinniśmy określać tę osobę, która ma otwarty tzw. przewód *doktorski*. Trzecie z kolei słowo: *doktorski* związane jest właśnie z przygotowaniem pracy doktorskiej, otwarciem przewodu doktorskiego, czyli postępowaniem doktorskim i wreszcie uzyskaniem doktoratu. Pozostaje jeszcze do wyjaśnienia słowo *doktorancki*. Należy je odnieść przede wszystkim do studiów doktoranckich, stypendium doktoranckiego, stażu doktoranckiego i wreszcie - co nas będzie szczególnie interesować - do organizacji, prowadzenia i uczestnictwa w seminarium doktoranckim. Podkreślimy to raz jeszcze: **seminarium doktoranckim**, a nie - jak niektórzy mylnie nazywają - seminarium doktorskim².

Oczywiście na marginesie warto przypomnieć, że zwyczajowo tytułem doktora określa się lekarzy, bowiem odwiedzając lekarza medycyny, zwracamy się prawie zawsze do niego *per* „panie doktorze”, nie bacząc, czy na jego wizytówce znajduje się faktyczny stopień naukowy doktora medycyny.

Przy sposobności należy odnieść się także do zaszczytnego tytułu naukowego nadawanego

przez uczelnie wyższe osobom wyjątkowo zasłużonym dla nauki lub kultury, a mianowicie do tytułu w łacińskim brzmieniu *in extenso*: **doktora honoris causa**, co po prostu oznacza: „dla zaszczytu”³. Trzeba w tym miejscu dodać, że tytuł ten można otrzymywać wielokrotnie, tzn., iż jednej osobie mogą nadawać go różne uczelnie. Wówczas uhonorowaną osobę określamy jako *doctor honoris causa multiplex*⁴.

Po tych wyjaśnieniach terminologicznych przyjdźmy teraz do przedstawienia krótkiej historii i roli, jaką odegrała ta specyficzna placówka kształcenia, prowadzona przez towarzystwo naukowe o charakterze ogólnym. Otóż w dniu 10 lipca 1970 roku przy Towarzystwie Naukowym Płockim swoją działalność zainaugurowało Seminarium Doktoranckie. A zatem od tamtego dnia upłynęły już 32 lata⁵.

Po dziesięciu latach jego działalności, podczas uroczystości wręczenia Towarzystwu Krzyża Komandorskiego Orderu odrodzenia Polski w dniu 20 października 1979 roku ówczesny sekretarz generalny Towarzystwa, mgr Franciszek Dorobek mówił o seminarium w swoim referacie m.in. *Od 1970 roku działa we współpracy z Uniwersytetem Warszawskim pod kierunkiem prof. dr. Antoniego Rajkiewicza - Studium Doktoranckie, dając szansę licznym osobom z miasta i regionu zdobycia wyższego stopnia naukowego. Seminarium stało się w Towarzystwie i w Płocku ośrodkiem bardzo żywej myśli naukowej oraz forum naukowej dyskusji i inspiruje do badań coraz więcej osób*⁶.

Organizatorem i kierownikiem Seminarium i osobą - można bez żadnej przesady powiedzieć - *spiritus movens* był nieprzerwanie przy 30 lat, aż do dnia 25 września 2000 roku prof. zw. dr hab. Antoni Rajkiewicz⁷. Jak niedawno napisałem w Księdze Jubileuszowej na Jego Jubileusz - *Człowiek wyjątkowo zasłużony dla polskiej nauki, Płocka i Mazowsza Płockiego oraz dla Towarzystwa Naukowego Płockiego*⁸. Dość przypomnieć, że niektóre seminaria prowadzone przez Profesora miały charakter uroczysty, a na pewno szczególny. Nie liczni już tylko mogą sobie przypomnieć, że w dniu

5 kwietnia 1975 roku odbyło się otwarte posiedzenie Seminarium Doktoranckiego, poświęcone przygotowywanej wówczas przez Marcina Kamińskiego biografii Faustyna Piaska, na którym uczestniczyła najbliższa rodzina tego kompozytora i działała ruch muzyczny⁹.

W działalności Seminarium Doktoranckiego przy TNP nie sposób nie dostrzec roli, jaką wypełniali kolejni jego sekretarze. W latach 1970–1984 funkcję tę pełnił mgr Sławomir Fedorowicz, potem (w latach 1984–1999) - mgr Kazimierz Urbański, a od 1999 r. - mgr inż. Mariusz Portalski. Wszyscy zasłużyli także na pamięć oraz słowa uznania i podziękowania¹⁰.

W ciągu 32 lat istnienia tej - jak to wyżej wskazano - niejako społecznej formy kształcenia kadr, pierwszy stopień naukowy doktora nauk politycznych, bądź humanistycznych uzyskało 21 osób. W kolejności byli to: Jan Kowalewski (1973 r.), Jakub Chojnacki (1975), Jerzy Księżopolski (1978), Jerzy Stefański (1979), Andrzej Papierowski (1980), Bolesław Witkowski (1980), Marcin Kamiński (1980), Andrzej Stelmaszewski (1982), Mirosław Krajewski (1984), Marian Sołtysiak (1985), Wiesław Koński (1990), Anna Maria Stogowska (1990), Eleonora Dąbrowska (1991), Jan Przedpełski (1991), Anna Schulz (1991), Stanisław Kunikowski (1997), Andrzej Milczarek (2000), Stanisław Giziński (2001), Henryka Piekarska (2001), Marek Wojtkowski (2002) i Barbara Moraczewska (2002).

Spośród tej liczby promotorem aż dziewięciu rozpraw był właśnie prof. Antoni Rajkiewicz. To swoiste, kolejne dzieło, które na swojej pracowitej drodze pozostawia Profesor dla Towarzystwa. Mieli zatem rację starożytni, gdy mówili: *Ex opere artifex agnoscitur* (Z dzieł poznaje się mistrza)¹¹.

Czterem dysertacjom patronował piszący te słowa¹², a promotorem dwóch doktoratów z tego seminarium był prof. Tadeusz Kowalak¹³. Promotorami pozostałych prac doktorskich byli profesorem: Marian Frank, Edward Kuminek, Alina Słomkowska, Witold Stankiewicz, Helena Strzemińska i Jerzy Tomaszewski¹⁴.

Większość, bo aż 15 rozpraw obroniona została na Wydziale Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, trzy przewody doktorskie, w latach 1990, 2001 i 2002 przeprowadzono na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika, po jednym - w Instytucie Kształtowania Środowiska w Warszawie, w Instytucie Pracy i Spraw Socjalnych w Warszawie oraz Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego w Bydgoszcy¹⁵.

Gdy chodzi o częstotliwość uzyskiwania stopni naukowych doktora, to najbardziej „płodny” okazał się rok 1980, kiedy to zamknięto trzy przewody doktorskie oraz ostatnie lata, tj. 2001 i 2002 rok, gdzie obroniono w każdym z nich po dwa doktoraty. Dodać trzeba, że w końcu 2001 roku mgr Violetta Kamińska otworzyła przewód doktorski na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, a w lipcu 2002 roku Rada Wydziału Humanistycznego Akademii Bydgoskiej otworzyła przewód mgr Krystynie Grzesiak i zatwierdziła jej temat: *Relacje państwo - Kościół katolicki na terenie diecezji włocławskiej w latach 1945–1989*. Tak więc tylko w latach 2000–2002 doktoraty uzyskało, bądź znacznie do tego momentu przybliżyło się łącznie siedem osób¹⁶.

Sprawdzeniem skuteczności funkcjonowania seminarium była nie tylko ilość uzyskanych stopni naukowych, ale także jakość i tematyka podejmowana w przygotowanych dysertacjach. Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że znakomita większość z nich, szczególnie przygotowywanych w długim okresie kierownictwa prof. Antoniego Rajkiewicza, dotyczyła szeroko rozumianej tematyki płockiej. Na pierwszym miejscu warto wspomnieć wartościowe prace dr. Jana Kowalewskiego pt. *Płockie środowisko społeczne w latach 1939–1945* oraz dra inż. Jakuba Chojnackiego, dziś Honorowego Prezesa TNP, pt. *Rozwój płocka pod wpływem budowy Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych*¹⁷. Sprawom - potocznie określając - Płockiej Petrochemii poświęcono także inne prace doktorskie z tego seminarium. W 1980 roku dr Bolesław Witkowski zajął się społecznymi procesami rozwoju Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych w Płocku, a w 1991 r. dr Eleonora Dąbrowska podjęła kwestię uczestnictwa załóg w zarządzaniu przedsiębiorstwami na przykładzie Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych.

Uczestnicy płockiego seminarium doktoranckiego podejmowali w swoich pracach zagadnienia dotyczące spraw społeczno-kulturalnych Płocka i Mazowsza Płockiego. W 1979 r. dr Jerzy Stefański przedstawił rozprawę pt. *Społeczno-ekonomiczne czynniki rozwoju przemysłu maszyn rolniczych w Płocku i jego związek z miastem w latach 1870–1970*. Ruchem spółdzielczym i jego rolą w życiu miasta w okresie 1869–1939 zajął się w 1980 r. dr Andrzej Papierowski. Sferze życia kulturalnego miasta i regionu poświęcone były kolejno prace dr. Marcina Kamińskiego (1980), znakomita (*vide su-*

pra) biografia Faustyna Piaska, osoby wielce zasłużonej przede wszystkim dla rozwoju ruchu muzycznego w Płocku, dr. Mariana Sołtyśiaka (1985), traktująca o działalności Muzeum Mazowieckiego i jego społecznych funkcjach, dr. Anny M. Stogowskiej (1990) o dziejach i funkcjach Biblioteki Towarzystwa Naukowego Płockiego oraz dr. Wiesława Końskiego (1990) monografia dotycząca prasy płockiej w latach 1945–1981¹⁸.

Kilka prac dotyczyło najnowszej historii Płocka, Mazowsza Płockiego, sąsiedniej ziemi dobrzyńskiej oraz Kujaw i Pomorza Nadwiślańskiego. W 1984 r. piszący te słowa przedstawił pracę pt. *Ziemia dobrzyńska w latach 1939–1945. Polityka okupanta i ruch oporu*, a następnie dr. Jan Przedpelski zbadał problem martyrologii i heroizmu Żydów płockich w latach drugiej wojny światowej. W 2001 r. na UMK dr. Stanisław Giziński obronił pracę pt. *Dzieje pożarnictwa w województwie pomorskim w latach 1920–1939*. Rok później dr. Marek Wojtkowski także na UMK zakończył pomyślnie przewód doktorski na podstawie pracy pt. *Kujawy Wschodnie w dobie walk narodowowyzwoleńczych w latach 1793–1918*¹⁹.

W dość szerokim spectrum zagadnień nie brakowało także sfery polityki społecznej, tak bliskiej przede wszystkim pierwszemu i długoletniemu kierownikowi seminarium. Do tej grupy należy zaliczyć prace dr. Anny Schulz (1991 r.) pt. *Adaptacja a proces pracy na podstawie absolwentów Zespołu Szkół Chemicznych Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych*, dr. Andrzeja Milczarka (2000) pt. *Polska pomoc społeczna. Doświadczenia historyczne i wyzwania współczesności* oraz dr. Henryki Piekarskiej (2001) pt. *Redystrybucyjna rola podatku od dochodów osobistych*.

W myśl klasycznej zasady, patronującej nota bene sali konferencyjnej TNP, *verba volant, scripta manent* (słowa ulatują, pismo pozostaje) spora liczba obronionych prac doktorskich mających swój rodowód w Seminarium Doktoranckim TNP została ogłoszona drukiem. W układzie chronologicznym ukazały się m.in. następujące pozycje: Jakuba Chojnackiego, *Petrochemia a rozwój Płocka*, wyd. 1, Płock 1976, wyd. 2, Płock 1977²⁰; Jerzego Stefańskiego, *Dzieje Fabryki Maszyn Żniwnych w Płocku 1870–1977*, Płock 1988, Jana Przedpelskiego, *Żydzi płoccy. Dzieje i martyrologia*, Płock 1993; Anny Marii Stogowskiej, *Dzieje i funkcje Biblioteki Towarzystwa Naukowego Płockiego (1820–1985)*, Płock 1994; Mirosława Krajewskiego, *W cieniu wojny i okupacji. Ziemia dobrzyńska w latach 1939–1945*,

Rypin 1995. Niektóre z prac doktorskich powstałych na seminarium TNP, jak np. praca dra W. Końskiego, przygotowywane są do druku. Natomiast inne dysertacje publikowane były w części w różnych wydawnictwach naukowych, w tym przede wszystkim na łamach „Notatek Płockich”.

Tyle pobieżnego spojrzenia na zasadzie *status quo ante* na Seminarium Doktoranckim przy TNP. Obecnie pragniemy przedstawić kilka najważniejszych informacji charakteryzujących stan obecny seminarium. Aktualnie w jego posiedzeniach uczestniczy regularnie ponad 20 osób, głównie z Płocka, jego okolic oraz Włocławka. Do tej pory odbyły się 204 posiedzenia seminarium²¹.

Ostatnie przedwakacyjne posiedzenie seminarium doprowadziło do bliższego, a w wielu przypadkach ostatecznego skonkretyzowania tematów badawczych. Do otwarcia przewodu doktorskiego w pełni przygotowany jest mgr inż. Władysław Skrzypek, który przygotował popartą szerokimi badaniami rozprawę pt. *Małe przedsiębiorstwa w systemie gospodarki rynkowej na przykładzie miasta Włocławka*. Do otwarcia przewodu doktorskiego przygotowuje się mgr Mirosław Grabecki. Proponowany temat jego pracy brzmi następująco: *Współzależność rozwoju demograficznego i społeczno-gospodarczego regionu płockiego w latach 1989–1998*. Bardzo zaangażowane badania do tematu *Demokracja polska a nauka społeczna Kościoła katolickiego w pierwszej dekadzie III Rzeczypospolitej (1989–1999) w aspekcie wybranych problemów społecznych* przeprowadziła także mgr Bożena Sobierajska, zaś mgr Alina Klocek przygotowuje pracę nt. *Sytuacja ekonomiczna i społeczna płockiej firmy rafineryjno-petrochemicznej w latach 1959–2000*.

Jak zwykle w zainteresowaniach uczestników seminarium pozostają zagadnienia historyczne. O płockich Mariawitach chce przygotować rozprawę mgr Anna Michalska. Natomiast mgr Iwona Kanarek zajmuje się wpływem ruchu teatralnego na życie społeczno-kulturalne mieszkańców Włocławka po drugiej wojnie światowej. Z kolei mgr Joanna Maksim zamierza dokończyć podjęte badania dotyczące zagadnienia pt. *Ludność żydowska na Kujawach w latach 1772–1945*. Mgr Tomasz Piekarski prowadzi badania archiwalne do sformułowanego tematu: *Społeczno-gospodarcze funkcje Radziwia od średniowiecza aż do współczesności*, a mgr Rafał Kania przygotowuje bibliografię do tematu *Płocka myśl polityczno-prawna w latach 1793–1830*.

W propozycjach tematycznych nie brakuje jak zwykle szerokiego kontekstu polityki społecznej. Mgr Lidia Lewandowska, pracownica Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej we Włocławku, zajmuje się badaniami nad tematem *Funkcjonowanie rodziny w sytuacji narastającego bezrobocia (na przykładzie Włocławka)*, a mgr Agata Kwiatkowska zamierza zintensyfikować badania wokół tematu *Problem polityki społecznej wobec osób niepełnosprawnych*. Działalnością „Caritas” w zakresie pomocy społecznej na terenie diecezji włocławskiej w latach 1989–2002 zainteresował się mgr Krzysztof Wieczorek. Natomiast problemem funkcjonowania małych przedsiębiorstw w aspekcie przedsiębiorczości i asertywności ich właścicieli i pracowników pragnie zająć się mgr inż. Jerzy Janczewski. Z kolei mgr Zbigniew Dymczak zaproponował temat z dziedziny prawa ubezpieczeń pt. *Wypadek przy pracy jako źródło odpowiedzialności ZUS na przykładzie regionu płockiego*²².

Proponowane tematy mieszczą się w szerokim spectrum nauk społecznych, a ich autorzy - zdaje się - wykazują dość determinacji, aby w ciągu 2-4 lat sfinalizować wyznaczone przez siebie cele.

Zatem na dziś 14 osób uczestniczących w seminarium po dokonaniu kwerendy bibliograficznej, często także archiwalnej sformułowało tematy swoich przyszłych prac doktorskich. Dwie osoby - o czym była mowa wyżej - mają otwarte przewody. Na tej podstawie można suponować, iż Seminarium Doktoranckie przy TNP jest dobrze zorganizowaną formą kształcenia kadr dla potrzeb miasta i regionu, choć - rzecz jasna - nie do końca mieszczącą się w formułach akademickich.

***

Uwzględniając dwa istotne czynniki: pierwszy - wynikający z kontekstu niekwestionowanego dorobku seminarium, drugi - uwzględniający dalsze, wciąż rosnące potrzeby w zakresie kształcenia kadr dla rozwijających się uczelni wyższych Płocka i regionu, trudno poddawać dyskusji dalszą potrzebę istnienia i funkcjonowania Seminarium Doktoranckiego przy TNP. Celem Towarzystwa Naukowego

Płockiego powinno być utrzymanie i wspieranie działalności seminarium²³. Temu nadrzędnemu celowi należy podporządkować cele jednostkowe, tak, aby zadość uczynić arystotelesowskiej zasadzie, iż nie zidentyfikowanie celów czyni z każdego działania czynnik pozorny.

Powstaje bowiem pytanie, jakie kierunki dalszego funkcjonowania Seminarium Doktoranckiego można zaproponować na najbliższe lata. W związku z tym pragniemy poddać rozważeniu zarówno uczestnikom seminarium, jak również władzom Towarzystwa Naukowego Płockiego *pro futuro* dwie istotne propozycje.

W pierwszym wariantcie można założyć, iż seminarium wypełnia tylko rolę propedeutyczną, a jego uczestnicy sami w kolejnych latach poszukiwać będą promotora i uczelni, gdzie miałyby być otwarte ich przewody. Wybór takiego scenariusza nie wydaje się najbardziej racjonalny, bowiem dzisiaj wiele uczelni wyższych, w tym również już kilka niepaństwowych proponuje zorganizowane studia doktoranckie, bądź seminaria i mogłoby się okazać, iż obecni uczestnicy naszego seminarium wybrałoby inną drogę do realizacji swoich aspiracji.

W związku z tym zasadnie należy uznać, iż Seminarium Doktoranckie przy Towarzystwie Naukowym Płockim trzeba ująć w bardziej czytelne ramy organizacyjne. Po pierwsze - uczestnictwo w seminarium, bez zbytnej symplifikacji, należy traktować jako formę pewnej umowy między zainteresowaną osobą a podmiotem patronującym przedsięwzięciu, czyli Zarządem TNP. Z tego tytułu powinno powstać obustronne zobowiązania. Oczywiście, iż uczestnictwo w seminarium miałoby charakter *sponte sua*. Po drugie - kierownictwo seminarium, w oparciu o ustalenia właśnie z Zarządem TNP, winno z jednej strony dokonywać okresowej oceny postępów przyszłych doktorantów, z drugiej zaś - zapewnić swoistą drożność w pozyskaniu przyszłych promotorów i miejsc otwarcia przewodów doktorskich.

Resume: Seminarium Doktoranckie przy Towarzystwie Naukowym Płockim bez wątplenia wypełniło swoją rolę i w najbliższej perspektywie czasowej winno być utrzymane i rozwijane.

PRZYPISY

¹ W. Kryszewski, *Doktor*, (w:) *Wielka encyklopedia PWN*, t. 7: Warszawa 2002, s. 256.

² A. Markowski, R. Pawelec, *Wielki słownik wyrazów obcych i trudnych*, Warszawa 2001, s. 165.

³ W. Kopaliński, *Słownik mitów i tradycji kultury*, Warszawa 1991, s. 213; A. Markowski, R. Pawelec, op. cit. s. 166.

Tytuł doktora w przeszłości przynależał również do

innych określeń, np.: doktor obojga praw (*doctor utriusque iuris*), doktor wszech nauk medycznych, doktorowie i fazyzeusze (*Ewangelia św. Mateusza*, 23, 13-36), doktorowie nauki i pobożności, doktor Kościoła (*doctor Ecclesiae*) itp.

⁴ J. Tondel, *Słownik łacińsko-polski dla prawników i historyków*, Kraków 2001, s. 306.

⁵ T. Bodal, *Towarzystwo Naukowe Płockie w latach 1945–1995*, Płock (b.d.w.), s. 87.

⁶ *Protokół Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Towarzystwa Naukowego Płockiego z okazji wręczenia Krzyża Komandorskiego Orderu odrodzenia Polski*, Płock 1980, s. 19.

⁷ M. Portalski, 30. lat Seminarium Doktoranckiego w TNP. Pożegnanie profesora Antoniego Rajkiewicza, *Notatki Płockie* 2000, nr 2, s. 48 i n.

⁸ N. Krajewski, *Szkolnictwo wyższe Płocka i Włocławka. Próba analizy porównawczej*, (w:) *O roztropną politykę społeczną. Księga pamiątkowa na jubileusz 80-lecia prof. dr. hab. Antoniego Rajkiewicza*, red. nauk. J. Auleytner, Katowice 2002, s. 176.

⁹ M. Kamiński, *Faustyn Piasek. Relacja z otwartego posiedzenia Seminarium Doktoranckiego Towarzystwa Naukowego Płockiego*, *Notatki Płockie* 1975, nr 2, s. 31-34.

¹⁰ W. Kowalski, *Seminarium Doktoranckie przy TNP*, *Notatki Płockie* 2000, nr 3, s. 52.

¹¹ Prof. A. Rajkiewicz był promotorem prac następujących osób: Jan Kowalewski (*Płockie środowisko społeczne w latach 1939–1945*, 1973), Jakuba Chojnackiego (*Rozwój Płocka pod wpływem budowy Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych*, 1975), Jerzego Księżopolskiego (*Wychowanie ekonomiczne w procesie kształcenia techników*, 1978), Bolesław Witkowski (*Spoleczne procesy rozwoju Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych w Płocku*, 1980), Marcin Kamiński (*Faustyn Piasek - życie i twórczość*, 1980), Marian Sołtysiak (*Muzeum Mazowieckie w Płocku i jego funkcje społeczne*, 1985), Anna Schulz (*Adaptacja a proces pracy na przykładzie absolwentów Zespołu Szkół Chemicznych Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych*, 1991), Stanisław Kunikowski (*Rola i funkcje towarzystw ogólnych w Polsce*, 1997), Henryka Piekarska (*Redystrybucyjna rola podatku od dochodów osobistych*, 2001).

Łącznie w okresie dotychczasowej działalności dydaktycznej prof. A. Rajkiewicz wypromował 39 doktorów. Zob. *Wykaz prac doktorskich, który promotorem był profesor Antoni Rajkiewicz*, (w:) *O roztropną politykę społeczną...*, s. 267-268.

¹² Prof. M. Krajewski był promotorem prac następujących osób: Andrzej Milczarek (*Polska pomoc społeczna. Doświadczenia historyczne i wyzwania współczesności*, 2000), Stanisław Giziński (*Dzieje pożarnictwa w województwie pomorskim w latach 1920–1939*, 2001), Marek Wojtkowski (*Kujawy Wschodnie w do-*

bie walk narodowowyzwoleńczych w latach 1793–1918, 2002), Barbara Moraczewska (*Odbudowa i rozwój szkolnictwa we Włocławku w latach 1945–1975*, 2002),

¹³ Prof. T. Kowalak z tego seminarium wypromował: Andrzeja Papierowskiego (*Ruch spółdzielczy w życiu gospodarczym i społecznym Płocka w latach 1869–1939*, 1980) i Mirosława Krajewskiego (*Ziemia dobrzyńska w latach 1939–1945. Polityka okupanta i ruch oporu*, 1984).

¹⁴ W. Kowalski, op. cit., s. 52–53; M. Krajewski, op. cit., s. 176.

Prof. M. Frank był promotorem pracy Jerzego Stefańskiego (*Spoleczno-ekonomiczne czynniki rozwoju maszyn rolniczych w Płocku i jego związek z miastem (1870–1970)*, 1979), prof. E. Kuminek promował Andrzeja Stelmaszewskiego (*Preferencje indywidualne w spółdzielczym systemie budownictwa mieszkaniowego w spółdzielni mieszkaniowej woj. płockiego*, 1982), prof. A. Słomkowska była promotorem pracy Wiesława Końskiego (*Prasa płocka w latach 1945–1981*, 1990), prof. W. Stankiewicz promował Annę M. Stogowską (*Dzieje i funkcje Biblioteki Towarzystwa Naukowego Płockiego*, 1990), prof. H. Strzezińska była promotorem pracy Eleonory Dabrowskiej (*Uczestnictwo załóg w zarządzaniu przedsiębiorstwami na przykładzie Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych w Płocku*, 1991) oraz prof. J. Tomaszewski promował Jana Przedpełskiego (*Martyrologia i heroizm Żydów płockich w latach drugiej wojny światowej*, 1991).

A. M. Stogowska w 2001 r. na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika uzyskała stopień doktora habilitowanego nauk humanistycznych.

¹⁵ W. Kowalski, op. cit. s. 52-53.

¹⁶ Dokumentacja działalności Seminarium (w posiadaniu autora); W. Kowalski, op. cit., s. 52-53.

¹⁷ *Komunikat sekretariatu Seminarium Doktoranckiego przy Towarzystwie Naukowym Płockim*, *Notatki Płockie* 1975, nr 2, s. 34; T. Bodal, op. cit., s. 87.

¹⁸ W. Kowalski, op. cit., s. 52-53.

¹⁹ *Profesora Mirosława Krajewskiego działalność naukowa i dydaktyczna*, Włocławek 2001, s. 83.

²⁰ W. Kaczanowska, *Bibliografia prac Jakuba Chojnackiego za lata 1958–1996*, (w:) *W siedemdziesiątą piątą rocznicę Jakuba Chojnackiego, prezesa Towarzystwa Naukowego Płockiego*, Płock 1997, s. 115-116; J. Stefański, *Płock od A do Z w tysiącletnich dziejach*, Płock 1995, s. 425.

²¹ A. Klocek, *Matecznik naukowości*, *Tygodnik Płocki* 2001, nr 31, s. 16.

²² Dokumentacja kierownika seminarium.

²³ Szerzej o funkcjonowaniu szkół wyższych w Płocku zob. m.in. M. Krajewski, *Szkolnictwo wyższe Płocka...*, op. cit. oraz Z. P. Kruszewski, *Uwarunkowania edukacyjne Płocka. Kilka rozważań na koniec stulecia*, *Zeszyty Naukowe WSHE*, t. IX, seria C: Nauki pedagogiczne (Włocławek 2001), s. 11-35.